

Notat om mulighederne for åbenhed om forskningens resultater

Der er i dag nogen usikkerhed om hvilke muligheder forskere har for åbent at kommunikere resultaterne fra deres forskning. Der bliver især udtrykt bekymring om hvorvidt det kan gå ud over deres muligheder for publicering i videnskabelige tidsskrifter, hvis resultaterne kommunikerer til andre inden den er videnskabeligt publiceret. Dette notat skal forsøge at afklare nogle af de spørgsmål der er tvivl om.

Der er to principielt forskellige spørgsmål på spil:

1. Hvorvidt selve det videnskabelige manuskript kan gives til andre eller gøres offentligt tilgængeligt.
2. Hvorvidt resultaterne fra artiklen kan offentliggøres i populær form og gives til pressen.

Ad 1.

Spørgsmålet om hvorvidt selve det videnskabelige manuskript (i en eller anden version) kan gives til andre eller gøres offentligt tilgængeligt, er et spørgsmål om copyrights. *Copyrights for videnskabelige og populærvidenskabelige artikler tilhører som udgangspunkt de enkelte forfattere.* Det er samme rettigheder som andre forfattere har. Der kan dog være undtagelser (oftest i private firmaer o.l.) hvis der er en aftale mellem forskere og arbejdsgiveren om at denne har copyrights.

Mange tidsskrifter anmoder om at forfatteren afgiver copyrights på den publicerede version af artiklen. Der er dog stor forskel på hvilke copyrights der afgives og hvilke copyrights forfatteren beholder. De enkelte forlag og uafhængige tidsskrifter har forskellige politikker på dette område, og der sker i øjeblikket en løbende liberalisering af copyrights politikker efter pres fra den internationale akademiske Open Acces Movement (se fx [Budapest Open Access Initiative](#) og [SPARC Open Access Newsletter](#)). Denne bevægelse støtter bl.a. muligheden for at give større og tidligere adgang til videnskabeligt arbejde ved at manuskripterne deponeres i offentlige arkiver på Internettet.

Som et eksempel på bevægelsen hen imod større åbenhed kan nævnes at arXiv, et åbent preprint arkiv indenfor fysik, blev etableret i 1991 som følge af forskernes ønske om hurtig og effektiv kommunikation af nye forskningsresultater <<http://arxiv.org>>. I dag er der godt 300.000 artikler i arXiv <http://arxiv.org/show_monthly_submissions> og over halvdelen af alle nye artikler der skrives indenfor fysik, bliver lagt i arkivet, plus en hel del fra matematik og andre områder. Som regel sker deponeringen samtidig med at manuskriptet sendes til et tidsskrift (og for nogle tidsskrifter sker submission via arkivet). Det vil sige at det typisk er manuskripterne som de ser ud før peer review (preprints), der bliver lagt ind i arkivet, men de kan opdateres til den version der er tilrettet efter peer review (postprints).

Et internationalt åbent arkiv for forskning i økologisk jordbrug blev i 2002 etableret af FØJO <<http://orgprints.org>>. Det drives nu i samarbejde med det schweisiske institut for økologisk forskning (FiBL) og det tyske forbundsprogram for økologisk forskning (BÖL). I dag er der ca. 2.700 artikler i arkivet og det modtager over 50.000 besøgende om måneden.

Som eksempel på den igangværende liberalisering af copyrights, kan nævnes at det store forlag Elsevier, der udgiver mange tidsskrifter af relevans for jordbrugsforskere, har liberaliseret sin copyrights politik i 2004. Forfattere skal stadig afgive copyrights, men beholder mange rettigheder selv. Herunder retten til at lægge manuskriptet (både preprints og postprints) på Internettet, hvad

enten det er på forskerens eller institutionens hjemmeside eller i åbne arkiver som Organic Eprints; retten til at præsentere artiklen på møder og konferencer; enhver brug internt i institutionen; og retten til at lave andre arbejder der bygger på artiklen (derivative works) - forudsat at disse refererer til artiklen. Detaljerede oplysninger kan findes på Elsevier's hjemmeside <http://www.elsevier.com/wps/find/supportfaq.cws_home/copyright>

Nogle tidsskrifter er gået et skridt videre. De beder kun om en licens til at publicere artiklen, og forfatterne beholder selv alle copyrights. Det gælder fx et tidsskrift som British Journal of Nutrition, der udgives af CABI. De kræver blot at artiklen er originalt arbejde, og at den ikke tidligere har været publiceret i eller er under overvejelse hos et andet videnskabeligt tidsskrift. Det betyder at den eneste restriktion på forskernes brug af deres egen artikel er, at de ikke må sælge den på en måde der er i konflikt med tidsskriftets kommercielle interesser. Man kan endda lægge den endelige publicerede version ud i et åbent arkiv som Organic Eprints, blot man henviser til hvor den er publiceret. Detaljerede oplysninger kan findes på Nutrition Society's hjemmeside <<http://www.nutritionociety.org/publications/journals/instructions.htm>>.

Der er også forlag og tidsskrifter der stadig er mere restriktive med copyrights. I forbindelse med etableringen af Organic Eprints arkivet blev der sendt en forespørgsel til relevante forlag om deres copyrights politik og deres politik for modtagelse af manuskripter (preprints) som var gjort tilgængelige på internettet. Desværre gav kun hver tredje et tilfredsstillende svar, men forespørgslen og resultaterne af den kan findes på <<http://orgprints.org/openaccess.html>>. En mere fyldestgørende og let overskuelig liste over copyrights politikker for en lang række forlag og uafhængige tidsskrifter (der er baseret på deres "copyright transfer" formularer) bliver holdt opdateret af det britiske SHERPA projekt <<http://www.sherpa.ac.uk/romeo.php>>.

Ad 2.

Spørgsmålet om hvorvidt resultaterne fra artiklen kan offentliggøres i populær form og gives til pressen er et spørgsmål om embargo, hvilket vil sige at nogle tidsskrifter i så fald forbeholder sig ret til at afvise at publicere artiklen. Der er ret få tidsskrifter der har en embargo politik, heriblandt to meget kendte, Nature og Science. Science's embargo politik forbyder at en artikel direkte sendes til pressen, at der udsendes pressemeddelelser, eller at man giver interview om artiklen. Det betyder dog ikke at man skal holde artiklen hemmelig. Science tillader eksplicit at artiklen fx præsenteres på faglige konferencer. Derimod skriver de at det kan give problemer med embargoen hvis man lægger den på Internettet. Detaljerede oplysninger kan findes på Science's hjemmeside <<http://www.sciencemag.org/feature/contribinfo/home.shtml>>.

Nature har en lignende embargo politik, der dog ikke hindrer forfatterne i at lægge deres manuskript (som preprint) i et åbent arkiv på Internettet. De skriver "Our guidelines for authors and potential authors in such circumstances are clear-cut in principle: communicate with other researchers as much as you wish, but do not encourage premature publication by discussion with the press (beyond your formal presentation, if at a conference)". Detaljerede oplysninger kan findes på Nature's hjemmeside <<http://www.nature.com/nature/author/embargo.html>>.

Der er som sagt ikke ret mange tidsskrifter der har en egentlig embargo politik imod formidling til pressen. Men hvis man ønsker at formidle resultaterne til offentligheden før den videnskabelige artikel er publiceret, bør man naturligvis undersøge om tidsskriftet har en embargo politik.